

Til efteråret er der dømt historiekanon i folkeskolen, når 29 historiske milepæle – fra Ertebøllekultur til 11. september – skal indgå i historiefaget. Kommer eleverne til at huske disse highlights, eller ryger de i glemmebogen efter eksamen? Historiker Bernard Eric Jensen mener, at eleverne vil glemme det kronologiske overblik, hvis ikke historieundervisningen forbinder milepælene med nutiden.

KAMPEN OM HISTORIENS

Den nye historiekanon

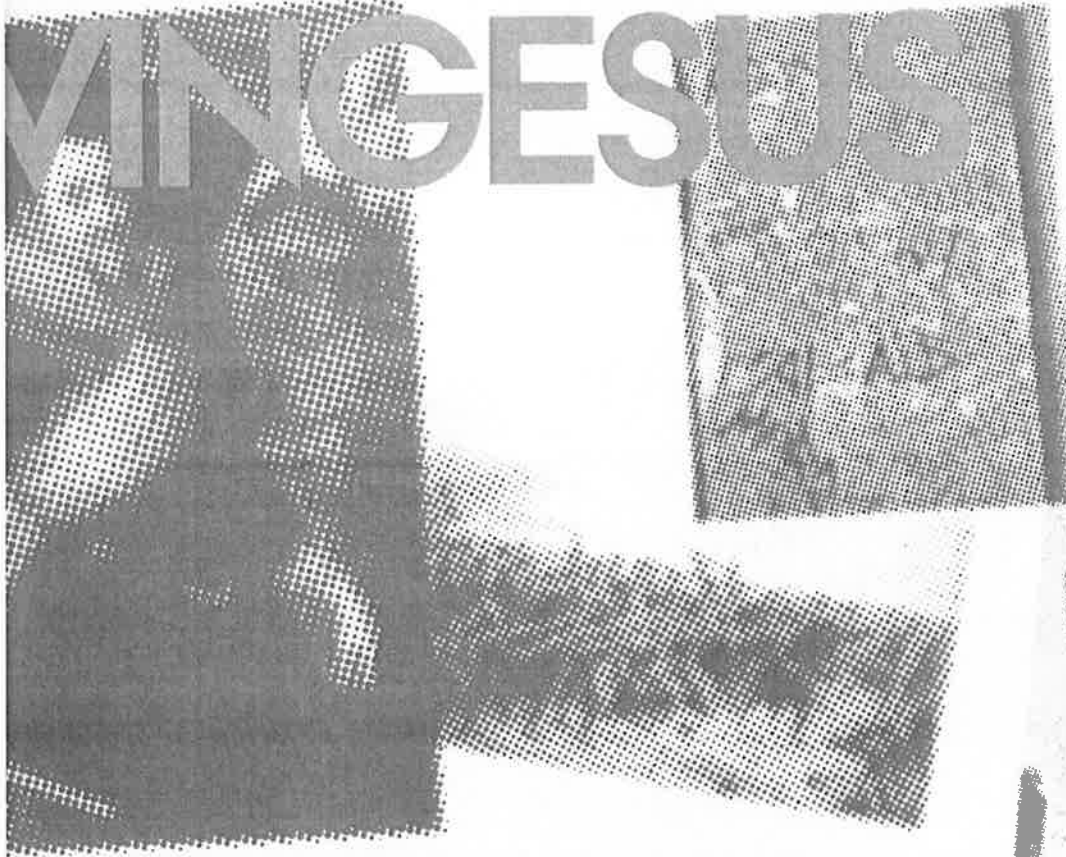
De nye Fælles Mål for Historie indbefatter en historiekanon på 29 punkter, som bliver obligatorisk stof for elever i folkeskolens historieundervisning fra 1. august 2009.

1	Ertebøllekulturen	11	Den Westfalske Fred	21	Kvindens valgret
2	Tutankhamon	12	Statskuppet 1660	22	Genforeningen
3	Solvognen	13	Stavnsbåndets ophævelse	23	Kanslergadeforliget
4	Kejser Augustus	14	Stormen på Bastillen	24	Augustoprør og Jødeaktion 1943
5	Jellingstenen	15	Ophævelse af slavehandlen	25	FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder
6	Absalon	16	Københavns bombardement	26	Energi Krisen 1973
7	Kalmarunionen	17	Grundloven 1849	27	Murens fald
8	Columbus	18	Stormen på Dybbøl 1864	28	Maastricht 1992
9	Reformationen	19	Slaget på Fælled	29	11. september 2001
10	Christian IV	20	Systemskiftet 1901		

Læs mere på

www.emu.dk/gsk/fag/his/historie-kanon/index

VINGESUS

✧ Det er efterhånden længe siden, at den tapre landsoldat drog af sted for at holde skansen mod prøjserne. I dag kæmper han mod Taleban og terrorister i Helmand-provinsen. Men hvad er den historiske baggrund for, at danske soldater sætter livet på spil tusindvis af kilometer fra Dannevirke og Dybbøl Banke i en centralasiatisk udørk? Det står historielærerne frit for, om de vil sætte det på skemaet. Stormen på Dybbøl i 1864 derimod er pligtstof fra næste skoleår.

Begivenhederne i historiekanonens er ikke udvalgt på grund af deres aktualitet som perspektiv på nutiden, men fordi de vurderes at have en langtidsholdbarhed, der hæver sig over tidernes ugunst, mener Bernard Eric Jensen. Han forsker i historiedidaktik ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole og er – som mange andre historikere – langt fra enig i de punkter, der er kommet gennem nåleøjet til Undervisningsministeriets historiekanon. Men først og fremmest er han skeptisk over for selve kanontankegangen – både af ideologiske og didaktiske grunde.

"Kanonen afspejler det uddannelsespolitiske projekt, den nuværende regering har sammen med sit parlamentariske grundlag. Det handler om at genoplive det dansk-nationale folkefællesskab. Politikernes aktie i alle kanonprojekterne – og ikke mindst historiekanonens – er at puste nyt liv i dette fællesskab. De bliver våben i en identitetspolitisk konflikt," siger Bernard Eric Jensen.

Kanonen virker ikke

Ideologisk har Bernard Eric Jensen ikke meget til overs for den forestilling om et monokulturelt Danmark med samme historiske referenceramme, der ligger bag kanonen. Didaktisk set er der heller ikke noget, der taler for at undervise i en obligatorisk kanon.

"Den uddannelsespolitiske retorik i dag handler om, at vi skal have et uddannelsessystem baseret på evidens; hvad virker pædagogisk og didaktisk og hvorfor. Men der er intet, der peger i retning af, at det læringsmæssigt skulle være en god ide at gøre udvalgte begivenheder fra Danmarkshistorien til pligtstof," siger Bernard Eric Jensen.

Den reform af historieundervisningen i folkeskolen og gymnasiet, der blev lavet i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne, skulle gøre det historiske stof relevant for eleverne. Reformen gjorde begrebet om historiebevidsthed til det centrale. Nu skulle gennemgangen af danmarkshistoriske knudepunkter ud fra bedagede forestillinger om, hvad der var vigtigt for eleverne at vide, afløses af en historieundervisning, der tog afsæt i nutiden.

"Med begrebet om historiebevidsthed blev det didaktiske nøgleproblem, hvordan vi kan koble fortid og nutid sammen. Hvilke kulturer, traditioner og begivenheder fra fortiden kan perspektivere vores liv i dag? Det gav en fleksibel undervisning, der lod skiftende aktuelle problemstillinger styre valget

"Der er intet, der peger i retning af, at det læringsmæssigt skulle være en god ide at gøre udvalgte begivenheder fra Danmarkshistorien til pligtstof."

af historiske emner, der kunne kaste lys over dem," siger Bernard Eric Jensen.

Der var ikke i sig selv noget galt med det nationale sigte i historieundervisningen, pointerer han. Men den fungerede kun så længe, som opbygningen af nationalstaten var et politisk projekt, der engagerede folk, og så længe de kunne identificere sig med konflikter og fortællinger om, hvem og hvad det danske folk var.

"Den optik er ikke de unges i dag, og derfor løb historiefaget ind i problemer. Man ville have, at folk reproducerede nogle forestillinger og billeder uden at forholde sig til, hvorfor det var værd at vide noget om de ting, der blev taget op", siger Bernard Eric Jensen.

Hjernen husker, hvad den bruger

Historiekanonens skal give eleverne en grundlæggende viden om centrale begivenheder fra primært Danmarkshistorien, garneret med nogle verdenshistoriske milepæle. Men selv om disse højdepunkter regnes for afgørende, er der ingen garanti for, at eleverne husker dem, når de forlader folkeskolen. Snarere tværtimod.

"I historiedidaktiske termer taler vi om, hvilken undervisning der danner erindringsspor. Hvad er det, der sætter sig fast i det lange løb? Det er det, der opleves som perspektiverende og relevant set fra en nutidshorisont. Og hvis de unge ikke kan se forbindelsen mellem fortid og nutid, går undervisningen ind ad det ene øre og ud ad det andet – også historiekanonens," siger Bernard Eric Jensen.

Han understreger, at det historiedidaktiske paradigme om nutidsrelevans støttes af den neurovidenskabelige hukommelsesforskning, der ser det som en kvalitet ved den menneskelige hukommelse, at den er selektiv.

"Hjernen dumper, hvad den ikke skal bruge. Vi lader ikke vores hukommelse sande til med unødigt viden. Vi husker det, vi har en forventning om, vi skal bruge. Mange af emnerne i historiekanonens har helt sikkert haft brugsværdi for os engang, men de fleste af os oplever dem ikke som centrale længere," siger Bernard Eric Jensen.

Fædrelandskærlighed forsvinder

Det hænger sammen med nationalfølelsens ændrede status. Hvad enten vi vil eller ej, er det et faktum, at Danmark i dag er et flerkulturelt samfund, men det ignorerer historiekanonens fuldstændigt, mener Bernard Eric Jensen. Samtidig er unge danskere generelt mindre optaget af, hvad det vil sige at være dansk.

Han citerer politologen Christian Albrekt Larsens undersøgelse om 'Danskernes nationale forestillinger', der udkom i 2008:

"De yngre generationer har et mindre følelsesmæssigt tilhørsforhold til Danmark, de har færre kriterier for at være 'rigtig dansk', og de er mere i tvivl om monokulturens overlegenhed. Nationalfølelsen spiller stadig en rolle for identiteten, men noget tyder på, at den ægte fædrelandskærlighed dør ud med de generationer, der oplevede 2. verdenskrig."

Det betyder ifølge Bernard Eric Jensen, at de unge har en anden optik på, hvilke historiske emner de oplever som relevante. I den globaliserede verden spiller det nationale en stadig mindre rolle for identitetsdannelsen. Til gengæld efterlyser de unge en tættere kobling til det allernærmeste: familien.

"Det felt, hvor den største historieinteresse manifesterer sig i dag, er slægtsforskningen. Det skyldes, at familien og slægten er et af de få relativt stabile ankerpunkter for identitetsdannelsen. Da jeg var dreng, var det lettere at springe fra familiehistorie til det danske folks historie. Det spring er blevet vanskeligere i dag, og det ser vi over hele den vestlige verden. Det hænger sammen med de ændrede socialisationsbetingelser, som det komplekse mediebillede blot er ét eksempel på. De unge skal danne identitet ud fra et langt mere heterogent sæt af impulser. Som identitetsmarkør har 'det danske folk' og det nationale tabt den position, det havde for 50 år siden. Historieundervisningen må tage udgangspunkt i denne pluralisering," mener Bernard Eric Jensen.

Historiemotorvejen

I de nye Fælles Mål for historie i folkeskolen opprioriteres det kronologiske overblik. Det betyder ifølge Bernard Eric Jensen, at den 'klassetrinssikrede kronologi' kan være ►

Den nye historiekanon

Hvis Bernard Eric Jensen skulle undervise i historie, ville han i hvert fald inddrage disse tre emner for at perspektivere dagens flerkulturelle Danmark:

Kristendommens indførelse 960 – og islam

For godt 1000 år siden skiftede danskerne asatroen ud med kristendommen. Det er interessant, for det viser, hvordan en udefrakommende kulturel strømning overtages og gøres til del af den danske nationale, ja etniske identitet. Kunne vi også i dag optage noget radikalt nyt og gøre det til vores eget? Dengang var den offensive religion, der kom fra Mellemøsten, kristendommen – i dag er det islam. Kunne man forestille sig en islamisering af danskerne, på samme måde som de blev kristnet for 1000 år siden? For de fleste danskere er det en uhyrlig tanke, men i historisk perspektiv er det værd at tænke over.

Indfødsretten 1776 – den geografiske dansker

Med loven om Indfødsret prøver den danske stat med Høegh-Guldberg i spidsen at opbygge en helstatsidentitet – dvs. en fælles identitet for "danskere, norske og holstenere", der bygger på territoriet og ikke etnicitet. En identitet, der skal bygge bro over kulturelle og sproglige forskelle i det samlede kongerige, og som ikke har noget med 'det nationale' at gøre. Med andre ord: Det er en del af vores historie at være et flerkulturelt samfund.

EF-medlemskab 1972 – arbejdskraftens frie bevægelighed

De seneste 35 år er der to identitetspolitiske følsomme spørgsmål, der har delt danskerne – forholdet til flygtninge og indvandrere og forholdet til EU. Vi inviterede gæstearbejdere til landet, fordi vi havde brug for deres arbejdskraft, og vi sagde ja til EF-medlemskabet og senere til EU, der har arbejdskraftens frie bevægelighed som grundprincip. Vi åbnede dermed for at gøre Danmark til et flerkulturelt samfund, og den fastholdelse af den nationale optik, vi ser i dag, er derfor i historisk lys identitetspolitisk inkonsekvent.

på vej tilbage til historieundervisningen. Historiebevidsthedsbegrebet i reformen var et brud med en opfattelse af kronologi, hvor man begynder med oldtiden og så engang i 9. klasse når frem til nutiden.

"Man forestiller sig, at der fra stenalderen går en lang og lige motorvej, der fører frem til i dag. Men koblingen til, hvorfor det er vigtigt for os at vide noget om Ertebøllekulturen, kommer ikke til at fungere. Der er intet, der tyder på, at det vil lykkes at give eleverne dette kronologiske overblik, for de glemmer det! De fleste mennesker har nu engang et brugsforhold til fortiden. Vi vil gerne lære af fortiden og bruge den til at blive klogere på, hvad vi skal gøre i dag, men afsættet må være nutidigt. Kun derved kan historien bundfælde sig som erindringsspor," siger Bernard Eric Jensen.

"Eleverne glemmer det kronologiske overblik! De fleste mennesker har nu engang et brugsforhold til fortiden."

Sandheden om 1864 skifter

Bernard Eric Jensen kigger ned over kanonlistenes 29 punkter og afkoder hurtigt dens særlige diskurs:

"Der er intet, der afspejler, at vi er blevet et flerkulturelt samfund. Det er en national tænkemåde med afstikkere til klassikere i den vestlige kulturs historie: Med Tutankhamon får vi bekræftet, at vores højkultur går tilbage til Egypten, vi får kristendommen ind med Kejser Augustus, den europæiske kolonisering af verden med Columbus, og den dårlige samvittighed med ophævelsen af slavehandlen."

Han standser ved Stormen på Dybbøl i 1864. "Frem til 2. verdenskrig var Stormen på Dybbøl et helt afgørende identitetsspørgsmål. Der foregik en politisk kamp om vores forhold til Tyskland, og den ene roman efter den anden tematiserer modsætningsforholdet til tyskerne, nederlagsstemningen og mindreværdskomplekset efter 1864. Men dette nationale identitetsspørgsmål er ikke spændende for de unge i dag!" pointerer Bernard Eric Jensen.

At krigen i 1864 ikke kun er støvet pligtstof i en historiekanon, men stadig har potentiale til at fascinere, er journalisten Tom Buk-Swientys historiske fortælling 'Slagtebænk Dybbøl' et eksempel på. Bogen, der udkom i 2008, har ligget på bestsellerlisten for faglitteratur. For Bernard Eric Jensen er den et godt eksempel på, hvordan historien kan fange os, hvis den bringes til at tale ind i en nutidig horisont og kan perspektivere vores forestillinger og problemstillinger.

"Bogens appel ligger i, at den fremstiller 1864-krigens grusomhed – i modsætning til den glorificering af krigen

og det at ofre sig for den nationale sag, der tidligere var fremherskende. Den viser, hvor blodig og til dels meningsløs krigen var, og den beretter om danske politikeres hovmod og inkompetence som del af forklaringen på, at det gik så galt," siger Bernard Eric Jensen.

Historiens appel

Den samme tendens ser Bernard Eric Jensen i forhold til besættelsestiden, der ikke har udtømt sin fascinationskraft – tværtimod.

"De unge tænder fortsat på besættelsestiden. Men når 'Flammen og Citronen' kan blive så stor en succes, er det, fordi optikken er en anden end i 1950'erne. Den gør modstandskampen og stikkerlikvideringerne problematiske. Den peger på de familiemæssige omkostninger for de mennesker, der involverer sig i kampen, og hvordan de oplever nogle politiske og personlige dilemmaer. Det er tvetydigheden, der gør det interessant," siger han.

Film som 'Der Untergang' og 'Flammen og Citronen', der bliver blockbusters og rejser debat i medierne, er eksempler på, hvor vigtigt det er, at man kan tage historiske emner op, når de er aktuelle – og ikke er nødt til at vente, til det bliver deres tur i den klassetrinssikrede kronologi. Det kræver, at historieundervisningen bevarer sin fleksibilitet, mener Bernard Eric Jensen.

"I dag beskæftiger man sig i gymnasiet og folkeskolen med Afghanistans historie. Det er der næppe nogen, der har gjort før. Det er jo en indlysende kobling mellem nutid og fortid: Danske soldater mister livet i Afghanistan – hvad er den historiske baggrund for det? Men som pligtstof i en kanon ville det miste sin appel, fordi det så ikke længere udspringer af historiedidaktikkens vigtigste spørgsmål: hvordan kan fortiden bruges fleksibelt til at perspektivere de ting, der optager os i dag", slutter Bernard Eric Jensen.

Af Carsten Henriksen
cahe@dpu.dk

Bernard Eric Jensen

Mag.art. i historie og lektor ved Institut for Didaktik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Bernard forsker i historiedidaktik, fagkyndighed og identitetspolitik og har skrevet om disse emne i blandt andet 'Kultur og et identitetspolitisk konfliktfelt' (Gads Forlag 2008) og 'Fag og faglighed – et didaktisk morads' (Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag 2007)

www.dpu.dk/om/bernard

ASTERISK
MAR - APR 2009

NR. 45
DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE

VIL FREMTIDENS ELEVER HUSKE 11. SEPTEMBER?

Terrorangrebet mod Twin Towers er med i den nye historiekanon - men en kanon kan ikke ændre historieundervisningens skæbne: Når røgen har lagt sig, truer glemelsen.

Kan Obama standse
testtyranniet?

Derfor: boomer
erindringsbøger

Hjernen husker bedre
kanal end kasteori